

Южнитѣ части на областѣта, както видѣхме по-горѣ, бѣха злѣ опустошени отъ турцитѣ и загубили голѣма частъ отъ своето население. Сжщо и по другитѣ части сж ставали опустошения, и ние срѣщаме много градове, съвсѣмъ разорени прѣвъ тая епоха. Съсипани сж били окончателно укрѣпенитѣ градове Женско, Вардаръ, Просѣвъ въ южна Македония, Дѣволъ въ западна и много други по-незначителни по разни мѣста. Отъ други градове турцитѣ сж изгонвали, изтрѣбвали и турчили българското население, както е случаятъ съ града Скопие, който изведнѣжъ слѣдъ покорението му е билъ прѣвърнатъ въ турски градъ¹⁾. До колкото можемъ да прослѣдимъ миналото на македонскитѣ български градски общини подъ турската власть, оказва се, че слѣдъ турското завладяване сж останали малки български общини въ Охридъ около старитѣ църкви на Вароша, въ Битоля около митрополията, въ Костуръ пакъ около митрополията, смѣсени съ гръци. Въ Воденъ се очували повечко българи около старитѣ си църкви. Има признаци, че и въ Скопие останала българска община около митрополията, толкова малка, че не била забѣлѣжвана отъ чуждитѣ пътници, сжщото е било въ Тетово, Щипъ, Струмица и Дойранъ. По-значително число българи сж останали само въ Кратово, дѣто сж се запазили и нѣкои по-видни болѣрски родове. Българи е имало и въ Сѣръ и Мелникъ, градове запазени отъ разорение; но прѣобладаещиятъ християнски елементъ въ тѣхъ е билъ гръцки. Споменатитѣ градски християнски общини били упазени главно поради владицитѣ, които имали седалища въ тѣхъ и които рано добили извѣстни черковни правдини. Освѣнъ това първитѣ султани имали своя система спрѣмо християнското население въ градоветѣ. Тѣ изтрѣбвали и робили по-горнитѣ съсловия, а по-долнитѣ оставяли въ градоветѣ да прислужватъ на новитѣ мухамедански заселенци²⁾. Най-виднитѣ родове били изтрѣбани, за да се запази страната отъ бунтове. Едничко спасение за тѣхъ е било потурчанѣто. По такъвъ начинъ въ Охридъ се запазили нѣкои фамилии, между които били сегашнитѣ Шишковци, мутевелии на имотитѣ на тамошната Св. София.

Голѣмитѣ нахлуванья на турскитѣ номадски коняри, за които ще говоримъ по-нататѣкъ, още повече видоизмѣнили лика на страната, като завзели коняритѣ голѣми пространства въ юго-източна, срѣдна и юго-западна Македония. Българскиятъ елементъ се запазилъ

¹⁾ В. Кънчовъ, Градъ Скопие, Бѣлѣжки за неговото настояще и минало. П. С. LV—LVI. 55.

²⁾ Hammer, G. d. Osm. R. I. 475, 479.